

Møtedato: 28. september 2022
Vår ref.:
2022/997-3

Saksbehandler:
Sæstad/Bøckmann

Dato:
17.9.2022

Sak 124-2022

Delstrategi psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling 2023-2030 - mandat, oppfølging av styresak 64-2022

Forslag til vedtak

Styret i Helse Nord RHF inviteres til å fatte følgende vedtak:

1. Styret i Helse Nord RHF tar utkast til mandat for delstrategi psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling 2023-2030 til orientering
2. Mandatet justeres i tråd med innspill fra styret i Helse Nord RHF før det endelig vedtas av adm. dir.

Bodø, den 17. september 2022

Cecilie Daae
adm. direktør

Formål

Saken har to formål:

1. Orienterer om utkast til mandat for delstrategi psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling
2. Drøfte mandatet og innhente forbedringsforslag

I Strategi for Helse Nord RHF 2021-2024 er ett prioritert grep å planlegge og styre helhetlig og langsiktig. Saken skal bidra til å sikre at psykisk helsevern for voksne, barn og unge og tverrfaglig spesialisert rusbehandling prioriteres og at Helse Nord oppfyller nasjonale styringsmål og iverksetter nasjonal helsepolitikk.

Innledning/bakgrunn

I tråd med styrets vedtak i *styresak 64-2022 Styrke psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, oppfølging av styresak 4-2022* (styremøte 25. mai 2022), vedtaks punkt 5, er utkast til mandat for ny delstrategi for psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert (TSB) utarbeidet.

Riksrevisjonen konkluderte i 2021 med at mange poliklinikker innen psykisk helsevern ikke sikrer tilstrekkelig brukermedvirkning og pårørendeinvolvering. Undersøkelsen dokumenterte betydelig variasjoner i tilbudet til pasienter med psykisk helse- og ruslidelser avhengig av hvilken helseregion de tilhører.¹ Også innad i Nord-Norge er det påvist betydelig variasjoner i bruken av spesialisthelsetjenester innen psykisk helsevern og TSB. Både rapporten *Bruk av spesialisthelsetjenester innen rus og psykiatri i Nord-Norge, 2015- 2017*² og *Helseatlas for psykisk helsevern og rusbehandling, for årene 2014-2018*³ viste store geografiske forskjeller i regionen.

Det er betydelige utfordringer med å yte spesialisthelsetjenester av god kvalitet, til riktig tid i Helse Nord og adm. direktør har på denne bakgrunn funnet det nødvendig å utarbeide en ny delstrategi før eksisterende utviklingsplan løper ut. Ny delstrategi er ment å erstatte gjeldende *Utviklingsplan for psykisk helsevern og TSB 2016-2025*⁴ og skal bidra til å videreutvikle tjenestetilbudet, øke kvaliteten og tilgjengeligheten.

Problemstillinger

Delstrategien skal definere tiltak som skal sørge for at helseforetakene i regionen kan yte spesialisthelsetjenester av tilstrekkelig kvalitet og kapasitet, til riktig tid, og gjennom økonomisk bærekraftige løsninger.

En desentral struktur har vist seg sårbar når tilgangen på høyt utdannet helsepersonell har blitt mer krevende de senere årene. Tilbakemeldinger fra foretaksgruppen beskriver vansker med å skaffe nødvendig helsepersonell for å opprettholde forsvarlig drift. Utfordringen har vart over tid, men beskrives nå som enda mer presserende. Det er derfor behov for nye og målrettede tiltak for å sikre spesialisthelsetjenester av god kvalitet og forsvarlig drift i årene som kommer.

¹ Riksrevisjonens undersøkelse av psykiske helsetjenester; Dokument 3:13 (2020–2021)

² Byhring, H. S., Shu, J., Heiberg, I., Leivseth, L., Uleberg, B., Vonen, B., & Førde, O. H. (2019). *Bruk av spesialisthelsetjenester innen rus og psykiatri i Nord-Norge, 2015 - 2017*. SKDE rapport 7/19. ISBN: 978-82-93141-42-6.

³ Bale, M., Holsen, M., Osvoll, K. I., Bedane, H. K. og Skrede, O. (2020). *Helseatlas for psykisk helsevern og rusbehandling*. Helse Førde HF-rapport 1/20. ISBN: 978-82-691504-4-5 (PDF)

⁴<https://helsenord.no/Documents/Fagplaner%20og%20rapporter/Fagplaner/Utviklingsplan%20for%20psykisk%20helsevern%20og%20TSB%202016-2025%20endelig%20vedtak.pdf>

Styret i Helse Nord har bedt om en delstrategi som beskriver følgende:

... Styret forventer at delstrategien også omtaler bredt vurderinger av dagens struktur og innhold innenfor psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Vedlagte utkast til mandat åpner for å utrede mulige endringer i organisering, struktur, kapasitet og innhold i tjenestene i psykisk helsevern og TSB. Slike endringer vil kunne påvirke fremtidig tjenestetilbud til pasientene og det vil kunne ha innvirkning på ansatte i tjenestene. I arbeidet med delstrategien skal mulig løsninger utredes og konsekvenser og risiko av ulike løsningsvalg beskrives.

Det pågår flere nasjonale utredninger som forventes gi overordnede anbefalinger på områder som kvalitet, faglig innhold, samhandling og brukermedvirkning. De nasjonale dokumentene vil være førende for Helse Nord, og dette mandatet fokuserer derfor i hovedsak på nødvendige strukturelle og organisatoriske tiltak i regionen som kan bidra til å sikre likeverdige tjenester til befolkningen innen fagområdet i større grad enn i dag.

I vedtaks punkt 3 i *styresak 64-2022 Styrke psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, oppfølging av styresak 4-2022* (styremøte 25. mai 2022), ba styret adm. direktør prioritere noen områder konkrete handlingsplaner innfor Psykisk helsevern og TSB raskt kan utarbeides. Utkast til mandat foreslår å først kartlegge nåværende struktur og organisering av tjenestetilbudet i regionen. Resultatet av kartleggingen skal så ligge til grunn for anbefalinger om hvor det skal utarbeides kortsiktige tiltaksplaner, med vekt på områder hvor det i dag er for dårlig kvalitet og/eller kapasitet i tjenesten.

Det pågår en nasjonal utredning for å framskrive behov for kapasitet og bemanning i psykisk helsevern og TSB. Resultatene av utredningen er planlagt brukt for å avdekke områder med stor variasjon eller for liten kapasitet i regionen. Det nasjonale arbeidet skal levere sin rapport innen 20. oktober 2022.

Medbestemmelse

Mandatet vil bli drøftet med konserntillitsvalgte og -verneombud 23. september 2022. Drøftingsprotokollen vil bli ettersendt.

Regionalt brukerutvalg vil behandle saken i sitt møte 19. september 2022. Protokollen fra møtet vil bli ettersendt.

Administrerende direktørs vurdering

Styret i Helse Nord har bedt om at delstrategi for psykisk helsevern og TSB utarbeides. Administrasjonen vurderer at vedlagt utkast til mandat sikrer en bred prosess med god medvirkning av sentrale aktører og bidrar til en grundig gjennomgang av mulige tiltak for å sikre hensiktsmessig organisering, kvalitet og kapasitet i tjenestene i kommende år.

Vedlegg: Delstrategi psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling 2023-2030 – mandat, utkast

Mandat for:

Delstrategi for psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling i Helse Nord i perioden 2023-2030

Oppdatert 30/08/22

Prosjektnummer i Agresso:	Saksnummer i Elements: 2022/997	
Behandlet dato: <dato>	Behandlet av (ansvarlig linjeleder): Jon Tomas Finnsson	Utarbeidet av: Kari Bøckmann/ Tarald Sæstad
Beslutning:		
Bemanning av neste fase Leder av utredningsarbeidet, prosjektleder: Andre:		Ferdigstilles dato: <dato>
Signatur ved godkjenning:		

Innhold

1. Bakgrunn.....	3
2. Formål med arbeidet.....	3
3. Omfang, føringer og krav til gjennomføringen.....	4
4. Avgrensing og avhengigheter.....	4
5. Krav til resultat.....	4
6. Tidsramme og ressursbehov.....	5
7. Finansiering.....	5
8. Organisering og ansvar.....	5
9. Kommunikasjon og interessentoppfølging.....	6
10. Vedlegg.....	6

1. Bakgrunn

Styret i Helse Nord RHF har bedt om en felles regional strategi for hvordan utfordringene med bemanning/rekruttering, kapasitet og organisering av tjenestetilbudet innen psykisk helsevern for voksne, barn og unge og TSB kan møtes i årene som kommer (Styresak 64-2022). Styret fattet følgende vedtak:

- 1. Styret i Helse Nord RHF tar informasjonen om å styrke psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, plan for oppfølging av målområdet til orientering.*
- 2. Styret i Helse Nord RHF ber adm. direktør styrke innsatsen knyttet til psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling gjennom tettere oppfølging av måloppnåelse og etablering av ny delstrategi med vurdering av økonomiske rammer for å styrke nødvendig kapasitet og kvalitet. Styret ber adm. direktør starte arbeidet med delstrategien høsten 2022. Øremerking av midler kan brukes som virkemiddel der det vurderes at dette kan ha en effekt. Styret forventer at delstrategien også omtaler bredt vurderinger av dagens struktur og innhold innenfor psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.*
- 3. Styret i Helse Nord RHF ber adm. direktør prioritere noen områder der man raskt utarbeider konkrete handlingsplaner, og om å bli holdt oppdatert på dette arbeidet.*
- 4. Styret ber adm. direktør legge frem for styret mandat for arbeidet med delstrategi for psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling høsten 2022.*

2. Formål med arbeidet

Delstrategi for psykisk helsevern og TSB er en revisjon og videreutvikling av *Utviklingsplan for psykisk helsevern og TSB (2016-2025)* og vil erstatte denne. Delstrategien vil også være et supplement til *Fagplan TSB (2019-2025)*.

Delstrategien skal beskrive en fremtidsrettet organisering av behandlingstilbudet i regionen. Nødvendig kvalitet, kapasitet og kompetanse i tjenestetilbudene skal ligge til grunn for anbefalinger om:

- fordeling og tilgjengelighet av spesialpsykiatriske tjenestetilbud
- fordeling og tilgjengelighet av tjenestetilbudet i TSB
- fordeling og tilgjengelighet av døgnbehandlingsplasser
- fordeling og tilgjengelighet av polikliniske tjenestetilbud, inkludert intensiv poliklinisk behandling, dagbehandling og ambulant behandling

Strategien skal beskrive tilbudet både til barn, ungdom og voksne og særlig vurdere organiseringen av helhetlige og sammenhengende tjenester til pasienter som har behov for dette, for eksempel barn, ungdom og unge voksne.

Endringer som kan forbedre arbeids-, funksjons- og oppgavedeling innad i spesialisthelsetjenesten skal beskrives. Systemer for samhandling og oppgavedeling

med kommunale helse- og omsorgstjenester skal omtales og vurderes med mål om gode og forutsigbare pasientforløp i helsetjenesten som helhet.

Hensiktsmessig bruk av digitale tjenester skal omtales.

Den ferdige delstrategien skal være styrende for Helse Nord RHF sine prioriteringer innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Den vil derigjennom også være et styrende dokument for helseforetakene.

Alle tiltak i delstrategien skal begrunnes ut fra faglige, økonomiske og demografiske forhold, samt redegjøre for mulige konsekvenser for pasienter/pårørende og medarbeidere.

3. Omfang, føringer og krav til gjennomføringen

Arbeidsgruppen skal gjennom arbeidet med delstrategien:

- kartlegge nåværende struktur og organisering av tjenestetilbudet i regionen
- beskrive utfordringsbilde i planperioden, inkludert demografiske endringer og rekrutteringsutfordringer
- anbefale områder hvor det i dag er for dårlig kvalitet og/eller kapasitet i tjenesten og hvor det bør utarbeides kortsiktige tiltaksplaner
- kartlegge og evaluere dagens tilbud til den samiske befolkningen

Beskrivelsen av nåværende struktur og organisering skal presenteres som delleveranse for styringsgruppen. Prosjektleder skal presentere status for prosjektet for styringsgruppen kvartalsvis.

4. Avgrensning og avhengigheter

Regjeringen har påbegynt arbeid med tre sentrale stortingsmeldinger¹ som omhandler de tre fagområdene, henholdsvis nasjonal helse- og samhandlingsplan, opptrappingsplan for psykisk helse og forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet. De tre stortingsmeldingene skal lanseres i løpet av 2023. Delstrategien for psykisk helsevern og TSB vil tilpasses eventuelle endringer i nasjonale føringer og beskrive områder med behov for særegne regionale tilpasninger.

5. Krav til resultat

Det skal utarbeides en delstrategi som skal godkjennes av styret til Helse Nord RHF. Arbeidet med delstrategien skal følge Helse Nord RHF sine retningslinjer for prosjektarbeid og utføres i tråd med veileder for funksjonsdeling i Helse Nord RHF for somatikk, psykisk helsevern og TSB (RL XXXX).

Delstrategien skal anbefale tiltak og strategiske veivalg for hvordan fagfeltet psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling skal utvikles i perioden 2023 – 2030.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/hod/nyheter/2021ny/behovene-innen-psykisk-helsevern-og-rusbehandling-i-arene-fremover/id2872387/>

Presisering av innhold i arbeidet skal beskrives gjennom en prosjektplan som godkjennes av styringsgruppen. Prosjektplanen vil inneholde en tentativ tidsplan for når tiltakene kan og bør iverksettes.

Delstrategien vil bli lagt ut på høring høsten 2023.

Delstrategi for psykisk helsevern og TSB skal drøftes med KTV/KVO og behandles i Regionalt brukerutvalg før styrebehandling.

6. Tidsramme og ressursbehov

Tidsramme:

Arbeidet skal gjennomføres innen 12 måneder fra oppstart. Det forventes oppstart oktober/november 2022 og en overlevering av styresak med ferdig utarbeidet delstrategi innen desember 2023.

Ressursbehov:

Det er behov for å sikre bred medvirkning og god dialog med helseforetakene og med eksterne interessenter. Det er behov for en styringsgruppe, arbeidsgruppe og en bredt sammensatt referansegruppe. Ved oppstart vil det utarbeides en interessentanalyse og en kommunikasjonsplan for arbeidet.

Styringsgruppe:	Direktørmøtet i Helse Nord, bruker-/pårørenderepresentant, KTV/KVO
Arbeidsgruppe:	Fire representanter fra Helse Nord RHF (helsefag, analyse og økonomi), tre representanter fra hvert sykehusforetak (voksen, barn/ungdom, TSB), to brukerrepresentanter, KTV/KVO, to representanter for KS/kommuner (en stor og en liten kommune)
Referansegruppe:	Kommuner, Fylkeskommuner, Pasient og brukerombud, Bufetat region nord, NAV, Mental helse, Statsforvalteren, RIO/Marborg, avtalespesialister, LPP, Ivareta.

7. Finansiering

Helse Nord RHF stiller med prosjektleder og dekker kostnader til samlinger, workshops, ev. honorar mv. Det forventes at helseforetakene dekker utgifter deltakerne i arbeidsgruppen har i forbindelse med reise/opphold, og at deltakerne blir fristilt til å delta i aktiviteter innen rammen av prosjektet.

Samlet finansiering fra Helse Nord RHF er begrenset oppad til 1,5 millioner kroner over hele prosjektperioden.

8. Organisering og ansvar

Helse Nord RHF ved Helsefagavdelingen ivaretar ansvaret for å skrive delstrategien.

Prosjekteier: Administrerende direktør Cecilie Daae HN RHF

Styringsgruppe:

Cecilie Daae Leder av styringsgruppen
NNN bruker-/pårørenderepresentant
NNN KTV/KVO
Direktørmøtet i Helse Nord

Styringsgruppen skal foreta nødvendige avklaringer og fatte beslutninger for prosjektgruppen. Styringsgruppen har også ansvar for at prosjektet følger oppsatt tidsplan, samt leverer et produkt i henhold til mandat.

Arbeidsgruppe:

NNN Prosjektleder HN RHF
NNN Prosjektdeltaker HN RHF (helsefag, analyse og økonomi)
NNN Nordlandssykehuset
NNN UNN
NNN Finnmarkssykehuset
NNN Helgelandssykehuset
NNN Bruker- og pårørenderepresentant
NNN KTV/KVO
NNN KS/kommuner

Referansegruppen skal være bredt sammensatt, og kan utvides ved behov. Medlemmene i referansegruppen skal gis mulighet til å gi innspill til delstrategien ved minst to anledninger.

9. Kommunikasjon og interessentoppfølging

Arbeidsgruppen vil i samarbeid med kommunikasjonsavdelingen i Helse Nord RHF utarbeide en kommunikasjonsplan som ivaretar relevante interessenter.

10. Vedlegg